

Mindszenty hercegprímás, Thomas Mann és Márai Sándor

BÖSZÖRMÉNYI ZOLTÁN tárcája

Az elmúlt hetekben Márai Sándor és Thomas Mann 1949-es naplóbejegyzéseit olvastam. Ebben az időben mindketten emigrációban éltek. Thomas Mann az egyesült államokbeli Kaliforniában, Pacific Palisadesben lakott, míg Márai Olaszországban, Nápolyban élt. Bár a világ két különböző pontján tartózkodtak – óceán választotta el őket egymástól –, a Mindszenty-pert mindkét író fontos eseménynek tartotta.

Mindszenty bíborost 1948. december 26-án tartóztatták le, s az Andrassy út 60. (ma a Terror Háza) alatti épületbe vitték. Rákosi Mátyás még az év elején bejelentette, hogy az egyházi reakcióval minél gyorsabban le akarnak számolni. Mégis majdnem egy évbe került a kommunistáknak, hogy megtervezzék és végrehajtsák tervüket. Az Andrassy úti épületben a smasszerek azonnal kezelésbe vették Őszentségét, alaposan megverték, s megfenyegették. Vallomást mégsem tudtak belőle kicsikarni. Ezért kábítószeres kezelés alá vetették. Így került a testilegileg meggyötört Mindszenty hercegprímás, több társával együtt, bírái elé, akik 1949. február 8-án életfogytiglani fegyházra ítélték.

Thomas Mann így ír a tárgyalásról 1949. február 5-i bejegyzésében: „...A budapesti püspök (Mindszenty) visszavonta a püspököknek írt levelét. A többi vádlott is beismerte és megbánta bűnét, kész megfizetni érte – pontosan á la Moszkva. Mi az ördög történik ott?... Budapesten az ügyész államellenes összeesküvés, a királyság visszaállítása címén halált kért a püspökre. Spellman is bele van keverve. Bizonyára nem fognak mártírt kreálni...” (Az említett Francis Joseph Spellman New York-i bíboros érsek volt. Mindszenty védelmére kelt.)

Márai sokkal drámaiabb. Az 1949-es naplójának első bejegyzésében így ír: „A magyar rádió az új év első órájában valamelyik honi nagyságot szólaltatta meg. A rekedt hang komoran mondotta: Az új esztendőben csak azt mondhatom, nagy örömmel tölt el a kormány erélye, amellyel nekilátott a Mindszenty-ügy felszámolásának.”

Később, valószínűleg február 8-án, a következő feljegyzés került naplójába: „A rádió este a Mindszenty-tárgyalást közvetíti. Tóth László is a vádlottak között van, nem sikerült – amint reméltem – megszöknie. Szegény, süket ember patetikusán kezdi vallomását: „...férfi vagyok és keresztény” – de az elnök rögtön befejejtja a szót. „Azt mondja el, miben bűnös.” Hát elmondja. A többiek is. A primás halkán, megtörten beszél, látszik, hogy teljesen tönkretették. „Testileg és lelkileg nagyon fáradt vagyok...” – suttozja egyszerre. A többiek darálják a beléjük pofozott vallomást, mint a leckét. Hallani lehet, amint nem „valának”, hanem felmondanak egy bemagolt szöveget. Az előadó mögött láthatatlanul, de valóságosan ott áll az Andrassy út 60. kinzókamrájának hóhérmestere, készen reá, hogy a rebelist kivégzés előtt még egyszer megkínozza. Esterházy is így beszél, hadar, készségesen. Mindenki bevall mindent. Apró részleteket szépítenek a vádlottak, valószínűleg erre is betanították őket, hogy a vallomások ne legyenek teljesen beismerőek.”

Annyira megrázóak ezek a sorok, hogy az olvasónak beleborzódik a háta. Mindent besűrített Márai ebbe a pár mondatba, önkényt, bűnt, sorsot, egyéni és nemzeti tragédiát.

Mindszentyt 1956. október 30-án este a forradalom katonái Pálinkás-Pallavicini Antal őrnagy vezetésével kiszabadították felsőpetényi rabságából. De nem sokáig örvendhetett ennek a szerencsés fordulatnak, mert négy nap múlva, november negyedikén, a fővárosba bevonuló szovjet csapatok elől az Egyesült Államok budapesti nagykövetségére menekül, ahonnan csak tizenöt év múlva utazhat Rómába.